

การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย
โดยบูรณาการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการใช้วิจัยเป็นฐาน
The Development of Information Retrieval Skill for Students in Early Childhood
Education integrating Action Learning and Research-Based Learning

ขวัญใจ จริยาทัศน์กร
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก

บทคัดย่อ

ทักษะการสืบค้นข้อมูล เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่สำคัญ เกิดจากการสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้วิธีการ และกระบวนการต่างๆ เพื่อการค้นหาสารสนเทศ โดยความสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ปัจจุบันทักษะดังกล่าวสามารถเรียนรู้ได้โดยการบูรณาการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการใช้วิจัยเป็นฐาน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง เผชิญเหตุการณ์จริง สร้างสรรค์ผลงานจากกระบวนการคิด การทำงานที่เป็นระบบ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหา ค้นหาคำตอบจากการสืบค้น และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

คำสำคัญ: ทักษะการสืบค้นข้อมูล, การบูรณาการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการใช้วิจัยเป็นฐาน

บทนำ

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ และพัฒนาความสามารถได้ตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการฝึกและปฏิบัติในสภาพจริงของการทำงาน มีการเชื่อมโยงกับสังคมได้เรียนรู้จากหลายๆ สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ โดยไม่เน้นไปที่การท่องจำเพียงเนื้อหา ผู้เรียนจึงมีอิสระในการเรียนมากขึ้น โดยมีผู้สอนเป็นผู้ประสานงานให้คำแนะนำและช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนการสอน ดังกล่าวจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนการสอนในรูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่อยู่ที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะและกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นผู้ค้นหาคำตอบที่ต้องการเองอย่างเป็นปกติสุขและผู้เรียนจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นระบบ (ณัฐนันท์ สิดาแก้ว ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสัน สุวรรณวัฒน์ เทียนยุทธกุล และสุริยาวิฑู สุวรรณบุบผา, 2560, 521) การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลเพื่อเสริมความเป็นนักศึกษาคูหา ให้ความสำคัญพร้อมต่อยุคศตวรรษที่ 21 จึงมีความจำเป็น เนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสาร มีบทบาทอย่างสูงต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความพร้อมของนักศึกษาคูหาที่จะต้องพัฒนานตนเองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องเป็น ทักษะที่มีความจำเป็น และต้องปรับเปลี่ยนให้ทันกับยุคสมัย การเตรียมนักศึกษาคูหาให้มีคุณลักษณะทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เน้นทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ได้แก่ ทักษะการคิด (คิดสร้างสรรค์ คิดวิจารณ์) ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นตัวกำหนดความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน คนแห่งศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม รวมถึงความรู้พื้นฐานทางด้านข้อมูลข่าวสาร (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 16-21) ทำอย่างไรจึงจะสามารถจัดการกับข้อมูลจำนวนมหาศาลที่หาได้ง่ายบนโลกอินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการเข้าถึง คัดกรองคัดเลือกรวมทั้งสามารถตัดสินใจ

ได้ว่าข้อมูลใดน่าเชื่อถือ และไม่น่าเชื่อถือ เป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการอยู่ในโลกที่ข้อมูลข่าวสารล้นและรวดเร็วอย่างในปัจจุบัน ดังนั้นการฝึกปฏิบัติการสืบค้นซึ่งเป็นสิ่งสำคัญให้กับนักศึกษาครูเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเป็นครูที่มีความเป็นมืออาชีพต่อไป (พิณทิพา สืบแสง และสุทธิพงศ์ บุญผดุง, 2013, 70)

จากการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่จะส่งเสริมคุณลักษณะดังกล่าวของผู้เรียนวิธีการหนึ่งคือ การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Action Learning) จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน ผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่แต่ละบุคคลเรียนรู้ร่วมกันในการวิเคราะห์ปัญหาผ่านกระบวนการของการเรียนรู้และการสะท้อนกลับอย่างต่อเนื่องใช้การแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง และสะท้อนกลับบนประสบการณ์ของตนเอง เสนอแนวทางการแก้ปัญหา และนำแนวทางการแก้ปัญหาที่ผ่านการพิจารณาแล้วไปปฏิบัติ ซึ่งแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นวิธีการเรียนการสอนที่สามารถถ่ายทอดความรู้จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ ผู้สอนจะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนมีการสะท้อนคิดด้วยตนเอง และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมา ทำให้ได้ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ตามมาซึ่งก็คือ ความรู้ และทักษะของการเรียนรู้ (Vorawan Vanicharoenchai, 2010, p. 37) ซึ่งสอดคล้องกับ สินธวา คามดิษฐ์ (2557, 10) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย หรือ Research – Based Learning (RBL) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง เผชิญเหตุการณ์จริง สร้างสรรค์ผลงานจากกระบวนการคิด การทำงานที่เป็นระบบ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหา ค้นหาคำตอบจากการสืบค้น และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้าน และถือได้ว่าเป็นทางเลือกของเทคนิคการสอนที่ไม่ใช่การบรรยาย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยมี 4 รูปแบบคือ 1) ผู้สอนใช้ผลการวิจัยในการสอน 2) ผู้เรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนรู้ 3) ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยในการสอน และ 4) ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน จึงเป็นอีกเทคนิคหนึ่งในการสอนเชิงสร้างสรรค์ ที่จะส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียน และถือเป็นหัวใจสำคัญของบัณฑิตเพราะส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาศตวรรษที่ 21 รวมถึงสนับสนุนแนวคิดของการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนั้นยังให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกทักษะ กระบวนการคิด ทักษะการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาอีกด้วย อีกทั้งยังเป็นการพัฒนากระบวนการแสวงหาความรู้ที่ผู้เรียนจะได้พัฒนาและสร้างขึ้นในตัวเอง อันจะนำไปสู่คุณภาพของบัณฑิตที่พร้อมสำหรับสังคมฐานความรู้ต่อไปในอนาคต การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการใช้กระบวนการวิจัย ซึ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความหมายต่อตนเอง (พวงผกา ปวีณบำเพ็ญ (2560, 62)

การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลโดยบูรณาการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการใช้วิจัยเป็นฐาน

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการสืบค้นข้อมูล

การสืบค้นข้อมูลสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต

แหล่งข้อมูลสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญ และใหญ่ที่สุดที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาแทบทุกวินาที ดังนั้นในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตควรดำเนินการดังนี้ (Manapee Khongrakchang, 2562)

1. **กำหนดวัตถุประสงค์การสืบค้น** ผู้สืบค้นหรือผู้วิจัยที่จะนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ ควรตั้งวัตถุประสงค์การสืบค้นที่ชัดเจน ทำให้สามารถกำหนดขอบเขตของแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่จะสืบค้นให้แคบลง กำหนดประเภทของเครื่องมือหรือโปรแกรมสำหรับการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต ที่เรียกว่า Search Engine ให้เหมาะสม กำหนดช่วงเวลาข้อมูลสารสนเทศถูกสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผลการสืบค้นมีปริมาณไม่มากเกินไป มีความตรง (Validity) ตามวัตถุประสงค์ และมีความน่าเชื่อถือ (Reliability) มากที่สุด อีกทั้งยังสามารถสืบค้นได้ผลในเวลาอันรวดเร็ว

2. **ประเภทของข้อมูลสารสนเทศที่สามารถสืบค้นได้** ข้อมูลสารสนเทศที่อยู่บนอินเทอร์เน็ตมีมากมายหลายประเภท มีลักษณะเป็นมัลติมีเดีย คือมีทั้งที่เป็นข้อความ(Text) ภาพวาด (Painting) ภาพเขียน หรือภาพลายเส้น (Drawing) ภาพไดอะแกรม (Diagram) ภาพถ่าย (Photograph) เสียง(Sound) เสียงสังเคราะห์ เช่น เสียงดนตรี (Midi) ภาพยนตร์ (Movie) ภาพเคลื่อนไหวอะนิเมชัน (Animation) จากเทคโนโลยีการสืบค้นที่มีอยู่ในปัจจุบัน การสืบค้นที่เร็วที่สุด มีประสิทธิภาพที่สุด และแพร่หลายที่สุด คือ การสืบค้นข้อมูลสารสนเทศประเภทข้อความ สำหรับการสืบค้นข้อมูลที่เป็นภาพ (Pattern Recognition) และเสียง ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก ใช้เวลานาน และยังไม่มียุทธวิธีภาพ จึงยังไม่มีการสืบค้นข้อมูลประเภทอื่นๆ นอกจากประเภทข้อความในการให้บริการการสืบค้นบนอินเทอร์เน็ต

3. **การสืบค้นต้องอาศัยอุปกรณ์และความรู้** ก่อนที่ผู้สืบค้นจะสามารถสืบค้นข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตได้ ต้องมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ดังต่อไปนี้ คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ต่อเข้าอินเทอร์เน็ตซึ่งอาจเป็น Modem ในกรณีที่ใช้คู่กับสายโทรศัพท์ หรือแผ่น LAN Card ในกรณีที่ใช้คู่กับระบบเครือข่ายที่ได้รับการติดตั้งไว้แล้ว ซอฟต์แวร์การสื่อสาร (Communication Software) เช่น Dial-up Networking ในกรณีใช้ Modem หรือมีการติดตั้ง Network Protocol ที่เหมาะสมกับระบบเครือข่ายที่เครื่องคอมพิวเตอร์นั้นติดตั้งอยู่ และติดตั้ง Network Adapter ที่เหมาะสมสำหรับ LAN Card นั้นๆ ต้องสมัครเป็นสมาชิกขององค์การหรือบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider หรือ ISP) เพื่อเป็นช่องทางออกสู่อินเทอร์เน็ต นอกจากอุปกรณ์ต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วยังต้องมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการใช้งานคอมพิวเตอร์ (Computer Literacy) ความรู้ภาษาอังกฤษเนื่องจากข้อมูลสารสนเทศส่วนใหญ่ในอินเทอร์เน็ตเป็นภาษาอังกฤษ และยังต้องมีการจัดสรรเวลาให้เหมาะสมอีกด้วย

4. **บริการบนอินเทอร์เน็ต** บริการบนอินเทอร์เน็ตที่สามารถช่วยในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศมีมากมายหลายบริการ นอกจากนี้ อาจใช้บริการสอบถามผ่านทาง E-mail หรือ Chat กับผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตอื่นๆ หรือสอบถามผ่าน News Group หรือ Group/Thread Discussion ก็ได้เมื่อค้นได้แหล่งข้อมูลแล้วอาจ download หรือถ่ายโอนข้อมูล ที่สืบค้นได้โดยใช้บริการถ่ายโอนไฟล์ข้อมูล และโปรแกรม (File Transfer Protocol หรือ FTP) โดยทั่วไปในปัจจุบัน การสืบค้นข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต นิยมใช้โปรแกรม Web Browsers ประกอบกับการใช้ Search Engine ซึ่งมีอยู่มากมายบนอินเทอร์เน็ตในการสืบค้น เมื่อสืบค้นได้แล้ว โปรแกรม Web Browsers มักจะมีบริการ Download ได้ทันทีโดยไม่ต้องอาศัยโปรแกรมอื่นๆ เข้าช่วย

5. **เครื่องมือหรือโปรแกรมสำหรับการสืบค้น** เครื่องมือหรือโปรแกรมสำหรับการสืบค้น Search Engine) มีอยู่มากมายและมีให้บริการอยู่ตามเว็บไซต์ต่างๆ ที่ให้บริการการสืบค้นข้อมูลโดยเฉพาะ การเลือกใช้ นั้นขึ้นกับประเภทของข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการสืบค้น Search Engine ต่างๆ จะให้ข้อมูลที่มีความลึกในแง่มุม

หรือศาสตร์ต่างๆ ไม่เท่ากัน ตัวอย่าง Search Engine ที่นิยมใช้มีทั้งเว็บไซต์ที่เป็นของต่างประเทศ และของไทยเอง

วัตถุประสงค์ในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ

วัตถุประสงค์ในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ (minjai.blogspot.com, 2562) มีดังนี้

1. เพื่อการแสวงหาความรู้ความจริงอย่างเป็นระบบ มีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ในศาสตร์ต่างๆ
2. การค้นคว้า สืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อใช้ในการอ้างอิง และหาความรู้
3. การค้นคว้าบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่เป็นแหล่งรวมของข้อมูลทุกสาขาจากทั่วทุกมุมโลก และสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลทุกเวลาและทุกสถานที่ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง
4. การเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ จะสามารถใช้เวลาไม่นานนัก และได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพตลอดจนได้ข้อที่มีคุณภาพอีกด้วย
5. สามารถเลือกประเภทของเครื่องมือหรือใช้โปรแกรมสำหรับการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต ที่เรียกว่า Search Engine ให้เหมาะสมแหล่งข้อมูลสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญและใหญ่ที่สุดที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาแทบทุกวินาที

ประโยชน์ของการสืบค้นข้อมูล

ประโยชน์จากการสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตนั้นมีอยู่หลายด้านด้วยกัน คือ (jounjoue.wordpress.com, 2562)

1. ประหยัดเวลา โดยไม่ต้องเสียเวลาไปเสาะหาข้อมูลจากแหล่งความรู้จริง เช่น ห้องสมุด หนังสือวารสาร หรือจากบุคคลผู้รู้อื่นๆ
2. ได้ข้อมูลครบถ้วน เนื่องจากการสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างหลายแบบ เช่น ข้อมูลข้อความ ข้อมูลรูปภาพ ข้อมูลมัลติมีเดีย หรืออื่นๆ ในเนื้อหาหนึ่งๆ ก็สามารถนำข้อมูลที่หลากหลายรูปแบบมาอ้างอิงได้อย่างหลากหลาย
3. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ชุมชนในการเรียนรู้บนอินเทอร์เน็ต เป็นชุมชนที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน ถ้าหากเรามีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ย่อมทำให้การค้นหาข้อมูลที่สำคัญมีความหลากหลายมากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่สำคัญมีอยู่ว่าผู้เรียนรู้ได้รับความรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังและฝึกหัดจากงานที่ทำมากกว่าการสอนแบบดั้งเดิมคือการสอนแบบบรรยาย (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2560)

รีเวนส์เสนอสมการการเรียนรู้ ดังนี้

	L	=	P+Q
เมื่อ	L	หมายถึง	การเรียนรู้ (Learning)
	P	หมายถึง	โปรแกรม (Programming)
	Q	หมายถึง	การตั้งคำถาม (Questioning)
มาร์ควอร์ธท์	ได้ขยายสมการการเรียนรู้ของรีเวนส์ เป็นดังนี้		
	L	=	P + Q + R
เมื่อ	R	คือ	การสะท้อนกลับ (Reflection)

ชนิตา กระมรทัต (2556 อ้างถึงใน สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2560, หน้า 57-59) ได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจากการบรรยายของปีเตอร์ คอวีเลียว์ (Peter Cauwelier) ในงาน Productivity Talk 2013 ไว้ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาที่เกิดขึ้น ต้องเป็นปัญหาที่ซับซ้อน มีความยาก และสร้างผลกระทบอย่างมากถ้าไม่ได้รับการแก้ไข เป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ ไม่ใช่ปัญหาโลกแตก

2. การรวมกลุ่มเพื่อช่วยกันแก้ปัญหา กลุ่มควรประกอบด้วย 4-8 คน เพื่อช่วยกันเสนอความคิดในการแก้ปัญหาในมุมมองของแต่ละคนที่แตกต่างกัน

3. ตั้งคำถามเพื่อทำความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างถ่องแท้ เพื่อหาทางแก้ไขได้ถูกต้อง คำถามถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

4. การลงมือปฏิบัติตามแนวทางที่คิดว่าดีที่สุดมีความเป็นไปได้มากที่สุด

5. ต้องการเรียนรู้ในระหว่างทางของการปฏิบัติ ดังนี้

5.1 เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการทำงานด้วยการนำปัญหามาเป็นโจทย์และให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มร่วมกันคิดหาวิธีแก้ปัญหา

5.2 เป็นการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม สมาชิกร่วมกันระดมความคิดเพื่อหาวิธี การแก้ปัญหาหรือวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม

5.3 เป็นการเรียนรู้จากการที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มเสนอแนะการปรับปรุงการปฏิบัติ

6. มีการโค้ชซึ่งอาจดำเนินการโดยบุคคลภายในองค์กรหรือบุคคลภายนอกองค์กรก็ได้ ทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มตั้งคำถามและช่วยกันเวลาการประชุมเพื่อให้ทุกคนหยุดคิดว่าได้เรียนรู้อะไรไปบ้าง

ภานุมาส มหาทรัพย์สกุล (2555, หน้า 51) ได้สรุปการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการนำคนที่มีความรู้ และประสบการณ์ที่แตกต่างกันมารวมกลุ่มเข้าด้วยกัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ขณะปฏิบัติงานจริง โดยผู้เรียนจะเป็นทั้งผู้เรียน และผู้สอนในเวลาเดียวกัน โดยผู้เรียนคนไหนมีความถนัดในการเรียนเรื่องใดก็ทำหน้าที่สอนในเรื่องนั้นๆ จากนั้นจะเข้าไปปฏิบัติจริง และมีการพบปะกันเป็นระยะๆ เพื่อประเมินผลความก้าวหน้า จนสรุปได้ว่า เกิดทักษะในการทำงานกันเป็นอย่างดี และสามารถแก้ปัญหาของการเรียนการสอนได้ในที่สุด ดังนั้น การเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงเป็นการเรียนรู้ขณะทำงาน ทำงานไปด้วยเรียนรู้ไปด้วยโดยใช้ปัญหาจริงจากสถานการณ์จริงในสภาพชีวิตที่เป็นจริง เป็นกระบวนการกลุ่มมาร่วมกันสะท้อนความคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้จากการปฏิบัตินั้นเป็นการเรียนรู้จากการเผชิญปัญหาจริง ใช้คำถามเพื่อสร้างความรู้ แสวงหาคำตอบเพื่อตอบคำถาม จากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง เกิดการวิพากษ์ ไตร่ตรอง ทบทวน สะท้อนความคิดออกมา และเป็นการร่วมกันคิดของผู้เรียนด้วยกัน โดยขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะเน้น และให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียนในการได้มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ปัญหา และการใช้คำถามช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ไตร่ตรอง และวิเคราะห์ในแต่ละขั้นตอน นำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยการลงมือปฏิบัติ ซึ่งมีขั้นตอนต่างๆ มากมายจากนักวิชาการหลายท่าน แต่ส่วนใหญ่นั้นขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติเริ่มจากกระบวนการกลุ่ม จากนั้นร่วมกันศึกษาว่าจะศึกษาปัญหาใด และร่วมกันปฏิบัติแก้ปัญหาให้บรรลุเป้าหมายที่วางแผนเอาไว้ (ภานุมาส มหาทรัพย์สกุล, 2555, หน้า 51)

ขั้นตอนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

พื้นฐานของการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นเกลียวที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติในตอนเริ่มต้นไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมาก่อน มีการกำหนดปัญหา สร้างระบบการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นมีการจัดการกับความขัดแย้งและความตึงเครียด การปรับในขั้นตอนต่างๆ ของกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ตามมา และนำไปสู่การเตรียมพร้อมสำหรับการปฏิบัติและการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต ซึ่งขั้นตอนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จะประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ (Vorawan Vanicharoenchai, 2010, p. 41)

1. กำหนดสถานการณ์ของปัญหา โดยเป็นปัญหาที่เป็นประเด็นจริงในองค์กร ที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขซึ่งเกิดขึ้นในรอบของเวลาจริง ต้องมีความเป็นไปได้ และอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกลุ่ม ในขั้นตอนนี้สมาชิกกลุ่มจะร่วมกันในการนำเสนอ คัดเลือก และสรุปประเด็นสถานการณ์ของปัญหาที่ต้องการแก้ไข โดยเลือกประเด็นที่มีความสำคัญและจำเป็นมากที่สุดมาปฏิบัติก่อน

2. การถามคำถามและการสะท้อนการเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และมีการสะท้อนคิดอย่างวิเคราะห์ผ่านประสบการณ์ในอดีต เพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และช่วยในการค้นหาแนวทางใหม่ของการปฏิบัติ ในขั้นตอนนี้สมาชิกกลุ่มจะใช้วิธีการตั้งคำถามถึงประสบการณ์ในอดีตที่แต่ละคนเคยปฏิบัติมา ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ วิธีการแก้ปัญหาที่ใช้โดยเน้นการถามคำถามที่ถูกต้อง ตรงประเด็น เน้นสะท้อนสิ่งที่กลุ่มยังไม่รู้ ในขณะเดียวกันคำตอบที่ได้รับก็จะทำให้สมาชิกได้สะท้อนคิดถึงเหตุการณ์ในอดีตที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหานั้นและช่วยกันนำเสนอ เพื่อให้เกิดมุมมองใหม่ๆ และนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อไป

3. การวางแผนแนวทางแก้ไขปัญหา ในขั้นตอนนี้สมาชิกกลุ่มจะร่วมกันเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ผลกระทบของแต่ละแนวทาง และอุปสรรคหลักของการดำเนินการ ผ่านการอภิปรายกลุ่ม และการเรียนรู้จากกันและกัน และมีการตัดสินใจเลือกหาข้อตกลง ข้อสรุป หรือหาทางแก้ปัญหาที่มีการตกลงร่วมกันเพื่อให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหามีความเป็นไปได้ พร้อมกับวางแผนเพื่อนำแนวทางแก้ไขปัญหามาปฏิบัติ

4. การนำวิธีการแก้ไขปัญหามาปฏิบัติ ในขั้นตอนนี้สมาชิกกลุ่มจะนำแนวทางแก้ไขปัญหามาได้ไปปฏิบัติ ในสถานการณ์จริง ซึ่งจะมีการบันทึกข้อมูลที่ได้รับ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและความสำเร็จที่ได้รับในขณะที่ทดลองปฏิบัติ เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ค้นพบมาใช้ในการปรับปรุงแนวทางแก้ไขปัญหามาต่อไป

5. การประเมินผล โดยประเมินผลที่ได้รับภายหลังจากการนำแนวทางแก้ไขปัญหามาปฏิบัติ และนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่ดีที่สุดต่อไป ในขั้นตอนนี้สมาชิกกลุ่มจะอภิปรายสรุปผลร่วมกันถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดทั้งกระบวนการ และนำข้อสรุปที่ได้มาทำการปรับปรุงแนวทางแก้ไขปัญหามาให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด

การประยุกต์ใช้การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในการเรียนการสอน

ดังนั้น การนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน จึงเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นวิธีการเรียนการสอนที่สามารถถ่ายทอดความรู้จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้ คือ (Vorawan Vanicharoenchai, 2010, p. 43)

1. ผู้สอนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียน ซึ่งจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ผู้เรียนจะค้นพบสิ่งที่ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และจะนำปัญหานั้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2. ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย และให้ผู้เรียนใช้กระบวนการถามคำถามและการสะท้อนการเรียนรู้ในกลุ่มผู้เรียน และมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการคอยให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนจะตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมา หรือเกิดขึ้นในสถานการณ์ของการเรียนรู้ที่มีการสะท้อนความคิด เพื่อพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์หาความเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสถานการณ์ของการเรียนรู้มากขึ้น

3. ผู้เรียนวางแผนแนวทางการเรียนรู้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะมีการสร้างความคิดรวบยอดจากประสบการณ์ที่ได้รับโดยผู้เรียนจะมีการอภิปรายร่วมกันเพื่อเสนอแนะแนวทางการเรียนรู้ตามประสบการณ์ที่ได้รับ และสรุปเป็นแนวทางการเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ในทางปฏิบัติต่อไป

4. ผู้เรียนนำแนวทางการเรียนรู้ไปปฏิบัติโดย ผู้เรียนจะนำแนวทางที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง หรืออาจนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ และมีการบันทึกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ของการทดลองปฏิบัติ

5. ผู้สอนและผู้เรียนมีการติดตามผลการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนผลการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข และเสนอแนะแนวทางการเรียนรู้ที่ดีที่สุดตามความเหมาะสมต่อไป และผู้สอนจะมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาจใช้การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ การประเมินการปฏิบัติ/การทำงาน และการประเมินผลผลิต

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการใช้วิจัยเป็นฐาน

การเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยเป็นฐานถือเป็นวิธีการสอนที่สนับสนุนแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยลักษณะการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยการวิจัยเป็นฐานเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับดำเนินการวิจัย ด้วยการนำเนื้อหาที่ได้จากการวิจัยมาใช้ควบคู่กับการสอนกระบวนการวิจัยที่ละขั้นตอนอย่างเป็นลำดับ จนผู้เรียนเกิดทักษะในการดำเนินการทวียวิจัยอย่างถูกต้อง (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2555, 14)

ความหมายของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย บางครั้งอาจเรียกว่า การสอนแบบเน้นการวิจัยเป็นฐาน หมายถึง การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัย หรือ ผลการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ โดยอาจใช้การประมวลผลงานวิจัยมาประกอบการสอนเนื้อหาสาระ ใช้ผลการวิจัยมาเป็นเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ ใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษาเนื้อหาสาระ หรือให้ผู้เรียนลงมือทำวิจัยโดยตรงหรือช่วยฝึกฝนทักษะการวิจัยต่างๆ แก่ผู้เรียน (สินธะวา คามดิษฐ์, 2557, 12)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based Learning หรือ RBL) หมายถึง การนำกระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัยมาเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียน รู้หรือนำเอากระบวนการวิจัยมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการวิจัยและการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองโดยผู้สอนหรือครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายอัน นำไปสู่การสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ลักษณะของการจัดการศึกษาแบบ RBL มีดังนี้ คือหลักการที่ 1 แนวคิดพื้นฐาน เปลี่ยนแนวคิดจาก ‘เรียนรู้โดยการฟัง/ตอบให้ถูกเป็น ‘การถาม/หาคำตอบเอง’ หลักการที่ 2 เป้าหมาย เปลี่ยนเป้า หมายจาก ‘การเรียนรู้โดยการจำ/ทำ/ใช้’ เป็น ‘การคิด/ค้น/ แสวงหา’ หลักการที่ 3 วิธีสอน เปลี่ยนวิธีสอนจาก ‘การเรียนรู้โดยการบรรยาย’ เป็น ‘การให้คำปรึกษา’ หลักการที่ 4 บทบาทผู้สอน เปลี่ยนบทบาทผู้สอนจาก ‘การเป็นผู้ปฏิบัติเอง’ เป็น ‘การจัดการ ให้ผู้เรียน’ (เสาวภา วิชาดี, 2554, 27-28)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย

สินธะวา คามดิษฐ์ (2557, 12-13) ได้เสนอ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย มี 4 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 ผู้สอนใช้ผลการวิจัยในการสอน โดยผู้สอนให้นักศึกษาอ่านสาระสำคัญของงานวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้ในการสอนในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น นำเนื้อหาที่เป็นผลการวิจัยมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และตั้งคำถามจากงานวิจัย เป็นต้น ทั้งนี้เน้นกระบวนการวิจัยที่ผู้วิจัยใช้เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยด้วย

รูปแบบที่ 2 ผู้เรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ไปศึกษาค้นคว้างานวิจัยด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเป็นผู้บริโภคงานวิจัย ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องเลือกงานวิจัยที่เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียน หรือผู้สอนอาจจำเป็นต้องทำหน้าที่ย่องานวิจัยให้มีความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน

รูปแบบที่ 3 ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยในการสอน คือ ผู้สอนออกแบบการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยเข้าไปช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ต้องการ ซึ่งผู้สอนสามารถใช้กระบวนการวิจัยครบทุกขั้นตอน หรือใช้บางขั้นตอนตามความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ และข้อจำกัดที่มี

รูปแบบที่ 4 ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนลงมือวิจัยเอง อาจอยู่ในรูปของการทำรายงานเชิงวิจัย ทำวิจัยในประเด็นเล็กๆ หรือเป็นผู้ช่วยวิจัยให้อาจารย์ผู้สอน โดยผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่างๆ อย่างมีคุณภาพที่สุดเท่าที่จะทำได้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้

เสาวภา วิชาตี (2554, 28) ได้สรุป รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการวิจัยว่า กระบวนการวิจัย ของ ทิศนา ขัมมณี ไวดังนี้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย คือการให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทำวิจัยในระดับต่างๆ เช่น การทำการทดลองในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ การศึกษารายกรณี (Case Study) การทำโครงการ การทำวิจัยเอกสาร การทำวิจัยฉบับจุ๊ว (Baby Research) การทำวิทยานิพนธ์ เป็นต้น

2. การสอนโดยให้ผู้เรียนร่วมทำโครงการวิจัยกับอาจารย์ หรือเป็นผู้ช่วยในโครงการวิจัย (Under Study Concept) ในกรณีนี้ ผู้สอนต้องเตรียมโครงการวิจัยไว้รองรับเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ ทำวิจัย เช่น ร่วมเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล อย่างไรก็ดีตาม วิธีนี้จะมีข้อเสียที่ผู้เรียนไม่ได้เรียนรู้กระบวนการทำวิจัยครบถ้วน ทุกขั้นตอน

3. การสอนโดยให้ผู้เรียนศึกษางานวิจัย เพื่อเรียนรู้องค์ ความรู้ หลักการและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย เรื่องนั้นๆ วิธีการตั้ง โจทย์ปัญหา วิธีการแก้ปัญหา ผลการวิจัย และการนำผลการวิจัย ไปใช้และศึกษาต่อไป ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทำวิจัยมากขึ้น

4. การสอนโดยใช้ผลการวิจัยประกอบการสอน เป็นการ ให้ผู้เรียนได้รับรู้ว่า ทฤษฎีข้อความรู้ใหม่ๆ ในศาสตร์ของตนในปัจจุบันเป็นอย่างไร นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างศรัทธาต่อผู้สอน รวมทั้งทำให้ผู้สอนไม่เกิดความเบื่อหน่ายที่ต้องสอนเนื้อหาเดิมๆ ทุกปี

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการวิจัยว่ากระบวนการวิจัย คือวิธีวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัย และผลการวิจัยก็คือผลที่ได้มาจาก การดำเนินงาน ดังนั้นแนวทางในการใช้การวิจัยในการเรียนการสอนจึงประกอบด้วยการใช้ผลการวิจัยและใช้กระบวนการวิจัยใน การเรียนการสอน การจัดการศึกษาแบบ RBL นั้นมีรูปแบบการ จัดการศึกษาดังนี้ 1) RBL ที่ใช้ผลการวิจัยเป็นสาระการเรียนการสอน ประกอบด้วย การเรียนรู้ผลการวิจัย/ ใช้ผลการวิจัยประกอบ การสอน การเรียนรู้จากการศึกษางานวิจัย/การสังเคราะห์งานวิจัย 2) RBL ที่ใช้กระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการเรียนการสอนวิจัย/รายงานเชิงวิจัย การเรียนรู้จากการทำวิจัย/ร่วมทำโครงการ วิจัย การเรียนรู้จากการทำวิจัย/วิจัยขนาดเล็ก และการเรียนรู้จาก การทำวิจัย/วิทยานิพนธ์

อย่างไรก็ตามพบว่า รูปแบบที่มีผู้นำมาใช้ในกระบวนการ เรียนการสอนกันอย่างแพร่หลายในสถานศึกษาต่างๆ ได้แก่ การนำผลการวิจัยมาใช้สนับสนุนเนื้อหาวิชาและการใช้กระบวนการวิจัย เป็นกระบวนการเรียนการสอน

ประโยชน์จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

เนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการในการแสวงหาความรู้ หรือข้อเท็จจริงโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เมื่อนำไปใช้ในระดับมหาวิทยาลัยจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระ เสาวภา วิชาตี (2554, 29-30) ได้สรุปประโยชน์ของการจัดเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน ไวดังนี้

1. ประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยผู้เรียนได้รับการพัฒนาการ เกิดทักษะการใช้การวิจัยในการแสวงหาความรู้ เรียนรู้ทฤษฎี แนวคิด หลักการและข้อค้นพบที่มีความหมายมีความเที่ยงตรง รู้จักวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน

การแก้ปัญหาหรือการพัฒนา เก็บ รวบรวมข้อมูล สรุปผลนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการพัฒนาทักษะการคิด (Thinking Skills) ทักษะ การแก้ปัญหา (Problem Solving and Resolution Skills) ทักษะ การบริหารจัดการเวลา (Time Management Skills) ทักษะการ สื่อสาร (Communication Skills) ทักษะประมวลผล (Computer Skills) และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning Skills)

2. ประโยชน์ต่อครู ทำให้ครูมีการวางแผนทำงานในหน้าที่ ของตนเองอย่างเป็นระบบ ได้แก่ วางแผนการสอน ออกแบบกิจกรรม โดยให้ผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับผู้เรียน ประเมินผลการทำงานเป็นระยะโดยมีเป้า หมายชัดเจนว่าจะทำอะไรเมื่อไร เพราะอะไร และทำให้ทราบผล การกระทำว่าบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร

3. ประโยชน์ต่อวงการการศึกษา ซึ่งผลของการจัดเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐานสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ของครู เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ครูแต่ละคน ซึ่งครูแต่ละคนสามารถจะประยุกต์และนำไปใช้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

การเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ จนกระทั่งสามารถนำไปใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ที่มีอยู่รอบตัวและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา หรือ เรียกว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้ที่จะแสวงหา ความรู้ได้ด้วยวิธีการของตนเอง การเรียนรู้ที่ตัวเนื้อหาแต่อย่างเดียวยังไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการเรียนการสอนในยุคปฏิรูปการ ศึกษาอีกต่อไป ทักษะการสืบค้นข้อมูล จึงเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่สำคัญ นักศึกษาศาขการศึกษาศาสตร์จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามวิธีการของการวิจัย เพื่อให้การทำงานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

บรรณานุกรม

- ณัฐนันท์ สีดาแก้ว ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิธิน สุวรรณวัฒน์ เทียนยุทธกุล และสุริยาวิฐ สุวรรณบุบผา. (2560). การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลเพื่อการตั้งโจทย์วิจัยในกระบวนการพัฒนาทักษะการวิจัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 4(3)(กันยายน-ธันวาคม), 518-534.
- พวงผกา ปวีณาเพ็ญ. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน. *ศึกษาศาสตร์สารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 1(2), 62-71.
- พิณทิพา สืบแสง และสุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2013). การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ ARCS เพื่อพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูสาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *Naresuan University Journal, Special Issue* (69), 69-71.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2555). *หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ภานุมาส มหาทรัพย์สกุล. (2555). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่มีต่อจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สินธะวา คามดิษฐ์. (2557). การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยในระดับอุดมศึกษา. *สุทธิปริทัศน์*, 28(85)(มกราคม-มีนาคม), 9-21.

- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2560). การเรียนรู้จากการปฏิบัติ. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2562 จาก ejournals.swu.ac.th/index.php/ENEDU/article/download/5537/5182
- เสาวภา วิชาดี. (2554). การศึกษาในกระบวนทัศน์ใหม่: การเรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน Education in the new paradigm: research-based learning. *วารสารนักบริหาร*, 31(3)(กรกฎาคม-กันยายน), 26-30.
- jounjoue.wordpress.com. (2562). ประโยชน์และวิธีการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2562 จาก <https://jounjoue.wordpress.com/2013/10/16/ประโยชน์และวิธีการสืบค้น/>
- Manapee Khongrakchang. (2562). การสืบค้นข้อมูลสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2562 จาก <http://portal.edu.chula.ac.th/mana.k/blog/view.php?Bid=1277090438934961&msite=mana.k>
- Minjai.blogspot.com. (2562). วัตถุประสงค์ในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2562 จาก http://minjai.blogspot.com/2009/06/blog-post_28.html
- Vorawan Vanicharoenchai. (2010). Action Learning: Applications for Teaching and Learning, *Journal of Nursing Science*. 28(4), 36-44.